

Forog a filmfelvevőgép a Balaton partján

Jó bornak nem kell céger — mondja a közmondás, de hát ez is csak annyit ér, mint a többi példabeszéd. A modern, mindinkább zsúfoltabb, lüktetőbbé váló életformában igenis szükség van a termelés értékeiből, a jó árucikkek közismertté tenni, terjeszteni, propagálni.

All ez elsősorban exportcikkeinkre vonatkozik. Ezért határozta el külkereskedelmi szervünk, a MONINPEX, hogy színes kisfilmet készített a magyar bor szülőházájáról, elsősorban a Balaton mellékéről. Ismerje meg a külföldi ezt a nagyszerű tájat, ahol kiváló borainkat adó szőlők teremnek.

Mert túlnemölög a bor szerepén e készülő filmben, a filmkockák ennél sokkalta többet mutatnak be: remek tájakat gazdag műemlékekkel, mit mindenütt a mély kultúra, a nyugalom, a békeesség áraszt el.

Kezdjük mindjárt a szőlő balatoni kultúrtörténetével. A bevezető kép: kilátás a tihanyi Csúcs-hegyről a Balatonra, Badacsony irányában. Nagy, szélesen elterülő, mozdulatlan tófelület, messziről kéklő, párás hegyekkel, s az egészre ráboruló kék égbolttal. A táj a messziről idevetődött római házája kék egű, kék tengerű vidékére emlékeztethette, kellemszőlőlugasaira, s ez a szőlőt a hasonló tájban meg is honosította. De a filmkockák tovább perlegnek, s legott római szőlőmémleket is be tudunk mutatni, a Bakonyi Múzeumban levő Balácsapuzsai falfestménytörölköket; a szőlőműveléssel kapcsolatos motívumokat, mint a szépen megfestett, élethű szőlőfűrtöket, hetykén lépkedő szüretelő rómaiakat, s más egyéb hasonló ábrázolásokat. S ha már itt kattog a Balaton a felvevőgép, filmre kerülnek a szőlőcéhorsók is, Mert hát a céhkorsó is a Balaton melléki borivás szolgálatában állt.

De lépünk vissza a Balaton-Felvidékre, ahol elsősorban néhány régi, kiváló présházat kell a filmen rögzíteni. Ott áll az alsó-őrsi hegyben egy régi, középkori lakóházformájú présház: mintha emberi arcra emlékeztetne homlokzata: két nyitott szem a két ablaka, tátott szája a pince bejárata.

Hasonló korú, de sokkal díszesebb formájú présház áll a pécselyi hegyben. Gyönyörű, ívelt, oszlopos, emeletes határu tornáca van, e loggia és az innen széttároló kilátás délszaki, mediterrán hangulatot áraszt. Talán sohasem volt ennyi mozgás, sokadalom e távolos szőlőhegybeli présházban, mint most, a filmfelvétel idején: a filmesek kocsija, állványok, gépek, derítők, kábelek, rendezők, technikusok, szereplők, bámulók stb., ahogy ez már felvételkor szokásos. Persze, a szép présházat meg kell eleve-níteni, ezért jeleneteket rögzít az rendező. A tornáca asztalt tesz-nek ki, az asztal körül szépen fa-ragott székeken néhány falubeli üldögél, a lépcsőn pedig mosolygó arccal jön fel a ház gazdája, kezében a teli boros héberrel. Meny-nyire szép, idillikus kép a remek loggiás tornácban, nagyszerű kilátással a széles Balatonra, kék ég alatt.

Sorra kerülnek majd a híres présházak is, mint Balatonfüreden a Gombás-kúria, Badacsonyban a Szegedy Róza ház, Szentgyörgyhegyen az egykori Lengyel borház. A Szegedy Róza házban megőrzött a felvevőgép a présházzsoba muzeális értékű borászati tárgyait, no meg a Kisfaludy ház előtt a kedélyes borkóstolást.

A szentgyörgyhegyi Lengyel présház több, mint amennyit a neve mond: inkább holmi kis kastélyka, kúria, aminek erkélyéről feltároló kilátást már százötven évvel ezelőtt megsodált egy híres angol orvos, Bright. A Ba-

laton mentén üdülők kevésbé ismerik ezt a kiváló műemléket, s talán még kevesebben tudják, hogy oromzatán hordón lovagló kis Bacchus kőszobra látható. Természetesen az érdekes szobrot megőrizte a filmfelvevőgép, ahogy filmkockákra kerültek a Szentgyörgyhegy páratlanul szép bazaltoszlopai is.

Most Szigliget következik, ahol a bátor filmesek merészen kikúsznak az omladozó falakra s onnan veszik fel a Balatont és átellenben a méltóságos Badacsonyt.

S az egésznek befejezése: vidám társaság a szépen megterített asztalok körül, a tihanyi Sportszálló teraszán, most már valóban idő-gálva a híres balatoni borokat.

Ennyi a film és elkészítése, de hát a kívülről nem is tudja, mennyi váratlanul felmerülő nehézség akad felvétel közben. Nem tudja, hogy épp akkor, amikor a felvételhez szükség volna, nincs hal, nincs vitorlás, nincs nap-sugár. A reprezentatív tálaláshoz reprezentatív sült hal szükséges, de kiderül, hogy épp akkor kifogyott, messzire kell utazni, míg halat kapunk. A felvétel hátterében két-három vitorlás kellene, de fél napba kerül, amíg Tihanyba lehet csalogatni egy szép vitorlájú hajót.

Aztán színes felvételekhez nagyon napfény szükséges, s ez bizony úgy szokott lenni, hogy mire megsütik a halat, elrendeznek mindent szépen az asztalon, a szereplők is nekikészülődtek, a háttérben ott ringatózik a megrendelt vitorlás, s már minden jele-

netet alaposan elpróbáltak, hirtelen a Nap egy komor felhő mögött eltűnik, s két órát is várakozni kell, amíg ismét előbukkan. Akkor is csak néhány percre.

Máskor meg hiába nyargalnak ki a győriki Szépkilátóhoz, épp akkor reménytelen párákba fullad a távlat, a nyugtalan bazalt-hegyek sora, így az egész nem alkalmas a színes felvételre. Munka közben derül ki az is, hogy Tihanyból Füredre telefonálni nem oly egyszerű művelet: másfél órát várakozni kell, amíg a kapcsolást megadják. De hát végül is túljutotunk minden nehézségen.

Mindenek utána joggal feltehetjük a kérdést: miért ne lehetne máskor is, s ennél sokkalta hosszabb lélegzetű filmet készíteni a Balatonról és a környékről páratlanul érdekes tájakról? Az ideai hatalmasan megnőtt idegenforgalom azt bizonyítja, hogy a külföldieket nagyon érdekli a szép tó. A belsőidiek közül, noha sokszázazres tömegekben látogatják a Balatont, még mindig nagyon kevesen ismerik épp a leg-szebb részeket, például virágfakadskor a Szigligetet, a Szentgyörgyhegyet, vagy a hangulatos, a szömörcebokroktól lángvörösbe öltözött őszi Balaton-felvidéki tájakat (Halomhegy, Balázshegy), vagy a távolabb eső műemlékeket, mint a balázshegy, alsódörgicsei romokat. S talán egy balatoni filmhez tartozna színes képekben bemutatni az európai jelentőségű sumegi Maulbertsch freskókat. Mindezzel filmgyártásunk a mai napig adós maradt.

DR. VAJKAI AUREL

Az első esztendő

Megalakulásuk híre tavaly augusztusban bejárta a környéket. Sokan kételkedtek, nem hitték, hogy termelészövetkezet alakulhat a várpalotai iparvidéken. — Annyi itt az ipari üzem, hogy füstjük szinte megfullasztja a mezőgazdaságot — mondták egyesek —, elvonja a munkaerőt, s ezzel lehetetlenné teszi a nagyüzemi gazdálkodást.

Ősi közös egyenlő dolgozó parasztjai, akik a tavalyi nyárvégen a még tetőzetlen művelődési ház falai között ülészetek, s jövő életük felett döntöttek, hittek és bizakodtak, hogy mire a művelődési ház tetőt kap, a szövetkezet fölé is aranykupola hengeredik. Ma már teljes díszben, szépségben áll a művelődési ház, s a termelészövetkezeti tagok is túl vannak a nehézségeken. Alig egy éves a szövetkezetük, de máris akkora eredményeik vannak, melyekkel bátran és büszkén dicsekedhetnek.

Az egyik legszebb és legértékesebb eredmény, hogy az ötszáz katasztrális holddal és negyven taggal alakuló Béke Termelészövetkezet ez év tavaszán új tagokkal, új földterülettel gyarapodott. Jelenleg 1500 katasztrális holdnyi területen 180 szövetkezeti tag gazdálkodik. S hogy jól, arról bárki meggyőződhet.

Fél évvel ezelőtt még szántóföld lapult a mai major helyén. Olyan szántóföld, amelyen kevés növény termelt. Ezt a kavicsos, gyenge tápértékű földet választotta majorhelyül a termelészövetkezet. Először egy ötszáz férőhelyes juhudóház és egy téjház épült fel. Ez utóbbi most az ideiglenes iroda. Az építkezéshez szükséges munkaerőt a szövetkezet biztosította, az anyag beszerzése pedig

hosszúlejárátú állami hitelből történt. A két létesítmény 335 ezer forintjába került az államnak.

Az első építkezést követelte a többi. Büszkéek is arra a termelészövetkezeti tagok, hogy egy ötszáz férőhelyes, modern baromfiólat és egy 150 férőhelyes sertés-hizlaldát állami segítség nélkül, saját erőből építettek fel. A baromfiólat tetőzetének elkészítéséhez segítséget nyújtott a patronáló Péti Nitrogénművek, a sertéshizlaldó építése azonban teljesen a szövetkezeti tagok munkájának eredménye.

A termelészövetkezet továbbra se fejezte be az építkezést. Az udvaron már magasodik az épülő ötven férőhelyes tehénistálló fala, melyet később száz férőhelyesre bővítenek. Ez nagyjából állami segítséggel létesül. Bent a faluban harminc férőhelyes loistálló építését kezdték meg a termelészövetkezeti tagok a közeljövőben. A loistálló építési költségeit saját erőből fedezi a termelészövetkezet. Épül ezenkívül egy kukoricagöré is, százezer forint értékben.

Gyors számítást végezve, a szövetkezet eddig mintegy száz ezer forintot fordított építkezésre saját erőből, s még több mint 50 ezer forint értékű munkát végez el saját költségéből. Ha az építkezések befejeződtek, egy évig szünetel az a munka. Pénzt és erőt gyűjtenek az emberek, hogy a következő évben még többet alkothassanak. Főleg önerőből. A majorterképen számos megjelölt pont van, ahol az elkövetkező években épület foglal majd helyet, s ez olyan biztos, hogy kétkedni sem lehet benne.

Ebből a néhány adatból is kitűnik, hogy az ősi Béke Termelészövetkezet alig egy év leforgása alatt megteremtette az alapot a nagyüzemi gazdálkodáshoz. Sőt, ennél több történt. Az első zárszámadást biztos alapokra helyezte a termelészövetkezet. Tervezés szerint 52,19 forintot ér majd egy munkaegység, melyből 30,32 forint a készpénz. Ha kiesés is lesz egyenéhány termékéből, akkor sem szűkülökönék a szövetkezeti tagok. Az már ma is biztos, hogy negyven-negyvenöt forint alá nem süllyed a munkaegység-értékesítés.

Miből adódnak a főbb bevételek? Az idén még a növénytermesztés adja a nagyobb hasznot. Tervezés szerint növénytermesztésből 892 ezer forint, az állattenyésztésből 250 ezer forint, egyéb üzemágak munkájából pedig 280 forint lesz a bevétel. Jövőre fordítani szeretnék a számokon. Azt akarják, hogy az állattartásból, a belterjes gazdálkodásból adódjon a fő haszon. A belterjeség érdekében fejlesztik az állattartományt, elsősorban saját nevelésből, növelik a pillangós vetésterületet, s több ipari növényt termelnek, mint az idén.

A belterjessegre való törekvésből már ez évben is adódott haszon. A növénytermesztésben a sörárpá és a vetőmag-burgonya fizetődött ki jól. Szép termést ígér a tizenhárom holdnyi cukorrépa is. Számítás szerint kétszáz mássa terem minden katasztrális holdon. Az állattenyésztésben a hizlaldó, a baromfitenyésztés ad takaros összeget. A juhtenyésztés is jól fizet. A nyírasi átlag négy kilogramm.

Egy év rövid idő, s a Béke Termelészövetkezet tagjai annyit tettek a rövid idő alatt, ami néhol két év alatt sem valósulna meg.

KÁSA ANDRÁS

A SZOT Elnökségének üdvözlölete

A SZOT Elnöksége nevében Gáspár Sándor főtákar, a Szakszervezeti Világszövetség megalakulásának 14. évfordulója alkalmából a magyar szakszervezetek kétmillió tagja nevében szívóbb jövő, forró testvéri üdvözlöt küldte a Szakszervezeti Világszövetség Titkárságának. (MTI)

OVÁLOV: A rézgomb

43

Még egyszer kezét fogtunk. Beülttem az autóbá és alig, hogy elrobogtam, a szőke leány nyomban megindult Pronyin felé.

Amikor mellé értem biccentettem, de ő nem viszonzta köszönetemet.

Lakásom elé érve Mártát pillantottam meg, aki — még kiszállni sem volt időm — máris odaszaladt a kocsihoz.

— Berziny úr! — mondta gyorsan. — Távozzék innen minél előbb! Alig hogy elment, két SS kereste, ön után érdeklődtek. Azt mondtam, hamarosan visszatér. Erősködtek, hogy megvárják, és azóta is a szalonban ülnek. Menjen kérem, amíg nem késő. Azt hiszem önért jöttem...

9. A DOHÁNYSZÍNŰ LÁMPAERNYŐ ALATT

Az SS-ek elől nem sok értelme lett volna megszöknöm. Rigát sem ismertem valami jól, no meg ismerőseim sem voltak, arra a néhány emberre pedig, akik tudtak rólam, csak bajt hozott volna megjelenésem. Az állandó ember-vadászat elől, amelyet a náci megszállók folytattak, csak kevésnek sikerült megmenekülnie. Végül pedig abban sem voltam olyan biztos, hogy értem jöttem-e.

Inkább az érdekelt, hogy Márta miként szökött ki a házból anélkül, hogy az SS-ek észrevették volna. Meg is kérdeztem tőle.

— A szalonban ülnek és cigarettáznak — magyarázta Márta. A konyhába be se néztek. Azért határoztam el, hogy itt megvárom önt és figyelmeztetem...

Márta tudta, hogy nem vagyok Berziny, valami okból mégis megszajnált...

Arra azonban nem volt idő, hogy ezen törjem a fejem.

— Csak menjen szépen vissza, és ne nyugtalankodjék — mondta Márta. — Nem olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik.

Beléptem a főbejáraton, felmentem a lépcsőn, kulcsommal kinyitottam az ajtót, és egyenesen

a szalonba tartottam.

— Halló! — üdvözöltem fiukat. — Jó napot, fiúk!

Két „munkája” jellegetől elbutult fiatal fiú ült a karosszékben, és fújta a cigarettafüstöt.

Belépésemkor mindketten felugrottak:

— Heil! Heil Hitler!

Nem, nem úgy viselkedtek, mintha le akarnának tartóztatni.

— Nagyon helyes — mondtam. — Felugrottak egy kis pihenőre, vagy van valami dolguk velem?

Az egyik elvigyorgott, a másik komoly maradt.

— August Berziny úr? — kérdezte a komolyabbik. — Parancsot kaptunk, hogy kísérjük be önt a Gestapóra!

— Talán mehetnék a kocsimon — ajánlottam.

— Nagyszerű — vélte a komolyabbik, és fenséges mozdulattal előre engedett. — Tessék!

Nem, az SS-ek nem így szoktak válnak letartóztatni.

Amikor odaértünk a Gestapo elé, a góg menten lefoszlott kísérőimről. A komolyabbik kiugrott az autóból, tisztelgett és ottmaradt a kocsinál, a másik, a vigyorgó legény, Edinger elé kísért.

Ismét ott álltam az ismerős szobában, a rigai Gestapo vezetője előtt.

— Foglaljon helyet — mondták az obergruppenführer, és a nagyobb hatás kedvéért egy percig gondolkodott. — Foglaljon helyet, Blake kapitány. Két ügy miatt hivatam.

Ó jaj, Edinger, úgy látszik, be akarja tartani az ostorral és kaláccsal való kormányzás elvét: az első alkalommal kaláccsal kínált, most pedig meg akar félemlíteni!

— Közölni szeretném önrel, hogy most kaptam kézhöz Himmler birodalmi vezető parancsát — jelentette ki ünnepélyesen. — Minden külföldi tisztet köteles vagyok különleges rendeltetésű táborba internálni. Ez azonban csak azokra a tisztekre vonatko-

zik, akiket egyenruhában, fegyveresen fogtunk el.

Fakó szeme jelentőségteljesen nézett rám.

— Nem vonatkozik azonban azokra a kémekre, akik a békés lakosság körében rejtőznek — kezdte a felsorolást —, azokra a személyekre, akik az állambiztonságot veszélyeztetik. Nem vonatkozik azokra az egyénekre, akik ellenséges érülettel viselkednek a Führerrel és a német néppel szemben. Nem vonatkozik azokra sem, akik szökést kísérelnek meg.

Festett bajusza megmozdult, mint valami svábbogáré. Nem tett hozzá semmit, de anélkül is megértettem, mit akart ezzel mondani. Tudtam, hogy belőlem könnyen válhatik bújkáló kém, az állam biztonságát veszélyeztető személy, ellenséges szándékú egyén, és végül szökési kísérlet címén egyszerűen le is löhetnek.

Ezt értettem, de azt már kevésbé, hogy Edinger mit akar kicsikarni belőlem, mert hogy valamit el akart érni, az bizonyos.

— Nem szabad elfelejtenie, hogy kinek köszönheti az életét — emlékeztetett ünnepélyesen. — Amikor a szovjet hírszerző szolgálat keze saját lakásán érte utol, mindent elkövetünk, hogy kiragadjuk önt a halál karmaiból.

A történeteknek ez a változata, melyet nyilván Jankowska agyalt ki, nem felelt meg éppen a való-ságnak, de kénytelen voltam elfogadni.

Edinger magabiztosan és határozottan, amely tulajdonság egyébként legfőbb jellemzője volt abban az időben a német hivatalnokoknak, egy percig sem késlekedve, szegezte nekem a kérdést:

— Tud maga hálás lenni? Hozzánk tartozik-e, vagy sem?

A kapott utasítás értelmében nem kellett tördődnöm arról, hogy mit gondolhat Edinger obergruppenführer úr az angol tisztokról, akiket — legalábbis azt hitte — most én képviselem előtte.

(Folytatjuk)